

Перш ніж почати

Іспанський місіонер відвідував один острів і натрапив там на трьох ацтецьких жерців.

— Як ви молитесь? — запитав святий отець.

— У нас є тільки одна молитва, — відповів один ацтек. — Ми кажемо: «Боже, Ти Єси трійця, і нас є трійця. Змилуйся над нами».

— Гарна молитва, — сказав місіонер. — Та вона не є саме тим молінням, яке чує Бог. Я навчу вас набагато кращої.

Святий отець навчив їх одної католицької молитви і продовжив свій проповідницький шлях. Кілька років по тому, вже на кораблі, що віз його назад до Іспанії, йому довелося ще раз проплисти повз той острів. Із палуби він побачив на пляжі тих трьох жерців і помахав їм рукою.

І в ту ж мить усі троє попрямували до нього, ступаючи по поверхні води.

— Отче! Отче! — загукав один, підходячи до корабля. — Навчи нас ізнов молитви, яку чує Бог, бо ми не запам'ятали!

— Байдуже, — відказав місіонер, побачивши чудо. — Я попрохав у Бога прощення, бо не зрозумів раніше, що Він говорить усіма мовами.

Ця історія добре пояснює те, що я намагаюся розповісти в романі «Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала». Ми рідко усвідомлюємо, що нас оточує Надзвичайне. Чудеса відбуваються навколо нас, Божественні знаки вказують нам шлях, ангели просять почути їх, але: оскільки ми вивчили, ніби існують формули й правила, як дістатись до Бога, ми ні на що з цього не звертаємо уваги. Не розуміємо, що Він перебуває там, куди Йому дають увійти.

Усталені релігійні практики є важливими: вони дозволяють нам мати з іншими спільний досвід поклоніння й моління. Та ми ніколи не повинні забувати, що духовний досвід є насамперед життєвим досвідом Любові. А в Любові не існує правил. Ми можемо йти за підручниками, контролювати своє серце, мати стратегію поведінки — та все це нісенітниця. Вирішує серце — і важить саме те, що вирішить воно.

Усі ми вже мали такий досвід. Усі ми в певну життєву мить уже казали крізь сльози: «Я страждаю через кохання, яке цього не варте». Ми страждаємо, бо гадаємо, що даємо більше, ніж одержуємо. Страждаємо, бо наше кохання залишається без відповіді.

Страждаємо, бо нам не вдається нав'язати свої правила.

Даремно страждаємо: у коханні — джерело нашого зростання. Що дужче ми кохаємо, то ближчі до духовного досвіду. Справжні просвітлені своїми запаленими Любов'ю душами перемагали всі упереження епохи. Вони співали, сміялися, молилися вголос, танцювали, єдналися в тому, що святий Павло назвав «святим безумством»¹. Були веселі, бо той, хто любить, — переміг світ, тож не боїться втратити хоч би що. Любити по-справжньому означає віддаватися сповна.

«Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала» — книжка про важливість такого віддавання себе. Пілар та її приятель — вигадані персонажі, але символізують численні конфлікти, які супроводжують нас у пошуку Другої Половинки; рано чи пізно ми маємо перемогти наші страхи, адже духовний шлях долається щоденним досвідом любові.

Монах Томас Мертон² казав: «Духовне життя полягає в любові. Люблять не тому, що хочуть зробити комусь добро, або допомогти, або захистити. Якби ми

¹ Саме такого словосполучення у святого Павла немає, утім, сповідання Христової віри не раз порівнюється з безумством.

² Томас Мертон (1915—1968) — католицький монах зі США, богослов, містик і поет, прихильник християнсько-буддистського діалогу.

чинили так, то дивилися б на ближнього просто як на об'єкт, а самих себе вважали б великодушними й мудrimi особами. Це не має нічого спільного з любов'ю. Любити — це зливатися з іншим і відкривати в ньому іскру Божу».

Нехай плач Пілар на березі річки П'єдра поведе нас по шляху такого єднання.

Пауло Коельйо

Я сиділа та й плакала. За легендою, все, що падає у воду цієї річки, — листя, комахи, пташині пера — перетворюється на каміння її русла. О, якби лишень я могла вирвати серце в себе з грудей і пожбурити його в бистрину — й тоді не мати більше болю, ні журби, ані спогадів.

На березі річки П'єдри¹ я сіла й заплакала. Від зимового холоду сльози на обличчі стали відчутними; вони розчинялися в студених водах, що струменіли переді мною. У якомусь місці ця річка з'єднується з іншою, потім іще з одною, аж доки — вже далеко від моїх очей та мого серця — усі ці води зіллються з морем.

Нехай мої сльози течуть отак далеко-далеко, щоб моє кохання ніколи не дізналося, що одного дня я плакала за ним. Нехай мої сльози течуть далеко-далеко, і тоді я позабуду річку П'єдру, монастир, церкву в Піренеях, туман, дороги, що ми пройшли разом.

Я позабуду шляхи, гори й поля, якими снила — снила, не знаючи власних снів.

Я згадую про свою магічну мить, ту мить, коли вимовлене «так» або «ні» може поміняти все наше

¹ Річка протяжністю 76 км на північному сході Іспанії.

існування. Здається, що це трапилось так давно, — проте минув заледве тиждень, як я знов зустріла свого коханого і втратила його.

На березі річки П'єдри я писала цю історію. Руки крижаніли, ноги терпли в незручних позах, і мені треба було постійно зупинятися.

— Постарайся жити. Згадувати — це для найстарших, — казав він.

Можливо, кохання змушує нас постаріти раніше, ніж треба, і знову робить нас молодими, коли юність минає. Але як же не згадувати цих митей? Тому я й писала: щоб перетворити смуток на світлу журу, а самотність — на спогади. Щоб коли закінчу оповідати самій собі цю історію, я змогла пожбурити її в П'єдру, — так сказала жінка, що дала мені притулок. Тоді — за словами однієї святої — води зможуть загасити написане полум'ям.

Усі історії кохання однакові.

Ми разом провели наші дитинство та юність. Він подався геть, як покидають маленькі міста всі хлопці. Сказав, що йде пізнавати світ, що його мрії линуць ген поза поля Сор'ї¹.

Кілька років я не мала новин. Вряди-годи одержувала якогось листа, та й по всьому — бо він ніколи не повернувся до лісів та доріг нашого дитинства.

Коли я закінчила школу, то переїхала до Сарагоси — і зрозуміла, що він мав рацію. Сор'я була маленьким містом, і єдиний її відомий поет сказав, що дорогу створює подорож². Я вступила до університету й завела собі хлопця. Почала готуватися до конкурсу на бюджетну посаду, котрий вічно відкладала на пізніше. Працювала в магазині, оплачувала своє навчання, провалилася на конкурсі й махнула рукою на хлопця.

А тим часом листи почали надходити частіше, й марки різних країн збудили в мені заздрість. Він був найдавнішим другом, який знав усе, подорожу-

¹ Містечко на сході Кастилії.

² Слова Антоніо Мачадо (1875—1939); поет народився в Севільї, але п'ять років мешкав у Сор'ї; в перекладі Олени Курченко фраза звучить так: «дороги / ідучи лиш торують».

вав по світу, розпростував крила — а я тим часом плекала коріння.

Аж раптом його листи почали говорити про Бога й надходити завжди з однієї й тієї ж місцини у Франції. В одному з них він виказав бажання вступити до семінарії і присвятити життя молитві. Я відписала, попросивши, щоб він зачекав, іще трохи пожив вільно, перш ніж скласти таку серйозну обітницю.

Та, перечитавши свого листа, вирішила порвати його: хто я така, щоб говорити про свободу чи обітницю? Він розумівся на таких речах, я ж — ні.

Одного дня я дізналася, що він читає лекції. І здивувалась, адже він був занадто молодий, щоб навчати чогось. Та за два тижні він надіслав листа, повідомляючи, що збирається виступити перед одним невеличким гуртом у Мадриді, й наполегливо просив, щоб приїхала і я.

Чотири години я їхала із Сарагоси до Мадрида, бо хотіла знову побачити його. Хотіла почути його. Хотіла посидіти з ним у барі, пригадати часи, коли ми разом пустували й гадали, що світ надто великий, аби обійти його весь.

Субота,
4 грудня 1993 року

Виступ відбувався в місці офіційнішому, ніж я собі думала, й зібрав більше людей, ніж очікувала. Я не розуміла, чому так сталося.

«Хтозна, певно, він уславився...» — подумала я. Він нічого не розповідав про це у своїх листах. Мені захотілося побалакати з присутніми, запитати, що вони тут роблять, та я не наважилася.

Коли він увійшов, я здивувалася. Мав геть інакший вигляд, порівняно з тим хлопчиком, яким я його знала, — утім, звісно, за одинадцять років люди міняються. Він був гарнішим, його очі сяяли.

— Він повертає нам те, що було нашим, — сказала жінка поруч зі мною.

Фраза була дивною.

— Що саме він повертає? — запитала я.

— Те, що в нас украли. Релігію.

— Та ні, не повертає він, — сказала інша, молодша жінка, що сиділа праворуч від мене. — Вони не можуть повертати те, що вже належить нам.

— Тоді що ви тут робите? — роздратовано спитала перша жінка.

— Я хочу послухати його. Хочу дізнатись, як тепер вони мислять, бо колись уже спалювали нас на вогнищах і, можливо, хочуть повторити це.

— Він — самотній голос, — сказала перша жінка. — Робить, що може.

Молодша жінка іронічно всміхнулася й відвернулася до сцени, даючи зрозуміти, що розмову закінчено.

— Як на семінариста, це відважна поведінка, — вела далі перша, дивлячись тепер на мене в пошуках підтримки.

Я нічого не розуміла, мовчала, тож вона припинила балачку. Молода поруч зі мною підморгнула, ніби я була заодно з нею.

Але я не долучилася до розмови з іншої причини. Бо задумалася над словом, що вимовила старша пані. «Семінарист».

Не може бути. Він би повідомив мені.

Він заговорив, а я не могла як слід зосередитись. «Треба було краще одягтися», — думала, сама не розуміючи, чому це мене непокоїть. Він помітив мене в залі, і я почала гадати, що ж у нього в голові: який я маю вигляд? Наскільки ж різниться вісімнадцятилітня дівчина від двадцятидев'ятилітньої жінки?

Голос його був той самий. А от слова — інакші.